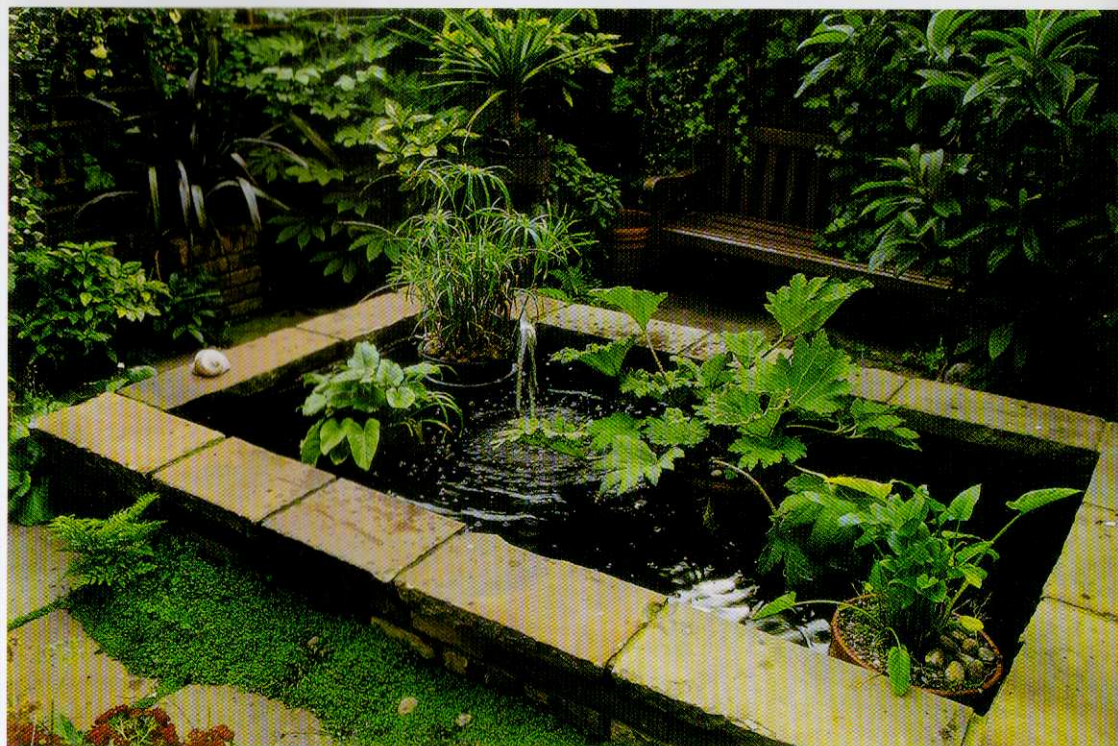
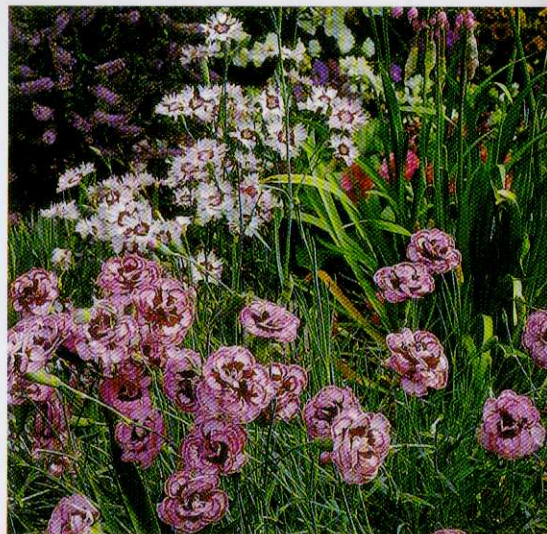

ALPINARIUMAI IR VANDENS SODAI

Alpinariumai ir vandens įrenginiai suteikia papildomą aspektą bet kokiam sodui. Tačiau reikia turėti vaizduotės, kad galėtumėte juos kuo geriau pritaikyti mažoje erdvėje. Dauguma alpinijų ir vandens augalų geriausiai tarpsta saulėtoje vietoje, o mažame sode gali būti nelengva rasti jiems tinkamą vietą. Jei nerandate tokios vietos, kuri bent pusdienį būtų saulėje (kuo ilgiau, tuo geriau), gal vertėtų rinktis kokį nors vandens objektą, kurio išpūdingumui augalai nėra tiek reikšmingi, o alpinius augalus galite auginti ir kitur, pavyzdžiui, tarp grindinio plokščių, pakeltose lysvėse ar žvyro sode.

Labai mažuose tvenkiniuose daug sunkiau palaikyti biologinę pusiausvyrą nei dideliuose, o pažaliavęs vanduo kelia problemų didžiąją metų dalį. Jei sodas visai nedidelis, vietoje tvenkinio rinkitės burbuliuojantį fontanelį, sienoje įtaisyta vandens nutekamąjį vamzdį ar vandens rezervuarą.

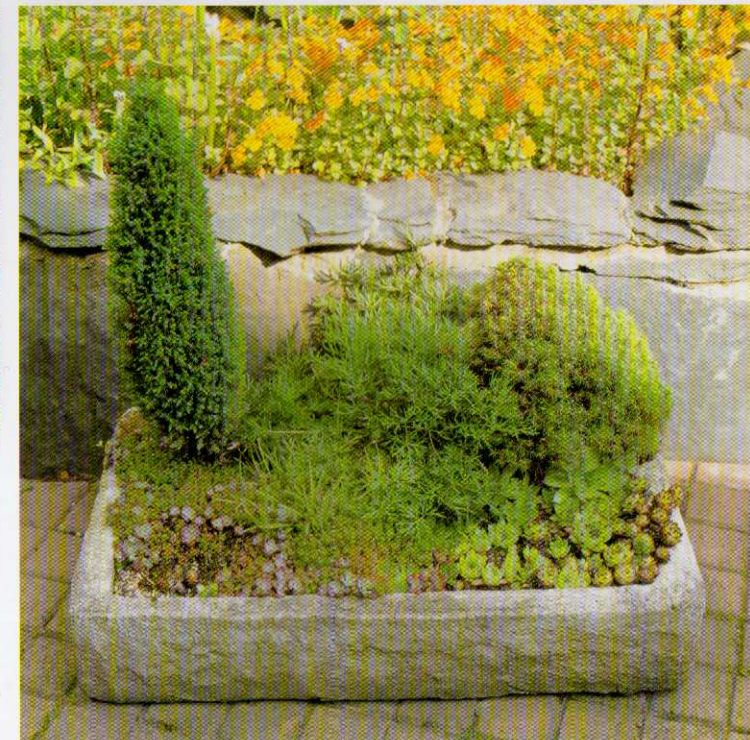
Alpinariumus geriausia įrengti natūraliame šlaite arba didelėje vejoje sukrauti taip, kad atrodytų lyg natūrali uolienu atodanga. Mažame sode nėra nė vienos iš šių galimybių. Tokiu atveju dažnai geriausias sprendimas yra derinti akmenis su tvenkiniu. Iškasę tvenkinį, žemes panaudokite grunto pakilimui suformuoti.

Uolų augmenija, arba alpiniai augalai, jei pageidaujate termino, atveria plačias galimybes sodininkui entuziastui, pametusiam galvą dėl augalų, bet neturinčiam pakankamai vietos, kad jų galėtų auginti daug. Galite pasodinti tuzinus alpinijų augalų toje vietoje, kurią užima vienas vienintelis vidutinio dydžio krūmas, tad netgi mažiausias sodas gali tapti prieglobsčiu šimtams augalų.

Labai atidžiai rinkitės vandens augalus. Kai kurie vilkdalgiai ir nendrės yra nedideli, o kiti augalai veržliai veša ir gali greitai peržengti jiems skirtas erdvės ribas. Kai kurioms vandens lelijoms reikia gilaus vandens ir didelio paviršiaus ploto, o kitos puikiai jausis ir 23 cm gylyje bei daug mažesniame plote.

VIRŠUJE. *Kaukazinis šilokas (Sedum spurium) Atropurpureum.*
AUKŠČIAU. *Katilėliai (Campanula)* – populiarūs alpiniai augalai. *Paveiksle juos matome augančius tarp kalnarūčių (Asplenium scolopendrium).*
DEŠINĖJE. *Pustuzinis įvairių augalų šiame lovelyje sutalpinti mažesnėje erdvėje, nei paprastai užima vienintelis krūmas.*
PRIEŠAIS. *Pakelti šio baseinėlio kraštai pabrėžia jį, kaip centrinio akcento, vaidmenį.*
PRIEŠAIS AUKŠČIAU. *Alpinariume tarpstantys įvairių rūšių gvazdikai suteikia jam ypatingo žavesio.*

KAIP PASIDARYTI LYSVES IR RABATES

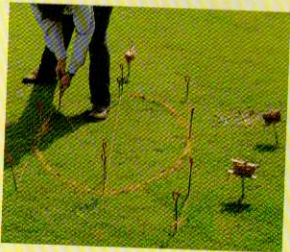
Jei kuriate sodą nuo pat pradžių, atitinkamai bus kuriami ir plotai, skirti vejoms, lysvėms ir rabatėms. Tačiau

dažnai tenka perdaryti jau esantį sodą, pakeičiant rabatės pavidalą ar sukuriant lysves didelėje ir nuobodokai atrodančioje vejoje.

KAIP PAŽYMĖTI OVALO FORMOS LYSVĖS RIBAS

Nedidelių formalaus pavidalo – ovalo ar apskritimo – lysvių riboms žymėti geriausia iš pradžių pasėti žolę ar iškloti velėną visame plote, paskui, kai žolė sutvirtėja, išpjauti lysvės pavidalą.

Iš pradžių pažymėkite stačiakampį, į kurį įterpsite ovalą. Vėliau galite patikrinti, ar jis tikrai stačiakampis, išmatuodami įstrižaines – jos turėtų būti vienodo ilgio. Kiekvienoje pusėje per vidurį įsmeikite kuoliukus, o tarp jų nutieskite virvę. Dvi virvės per vidurį susikryžiuos. Paskui atspjaukite gabalą virvės, kurios ilgis būtų lygus pusei ovalo ilgio, ir, pasinaudoję šoniniu kuoliuku kaip ašimi, įsmeikite kuoliukus ten, kur susikirs su ilgąja virve. Iš virvės gabelo padarykite kilpą, dvigubai didesnę nei atstumas tarp vieno iš šių kuoliukų ir ovalo viršaus ar apačios (kuris iš jų yra toliau). Permetę kilpą per vidinius kuoliukus, nubrėžkite liniją žolėje – virvę laikykite įtemptą. Linija bus ryškesnė, jei, užuot nubrėžę ją lazdele, naudosite siaurakalį butelį su sausu smėliu. Specialiu įrankiu išpjaukite kontūrus, paskui kastuvu nuimkite velėnos sluoksnį.

KAIP PASIDARYTI VINGIUOTUS KRAŠTUS

1 Jei pasitikite savo akimi, greitas ir paprastas būdas – pažymėti naujus kraštus su laistymo žarna. Šaltu oru pirmiausia sušildykite ją, leisdami šiltą vandenį, kad žarna būtų lankstesnė.

2 Norėdami įsitikinti, ar kreivės pakankamai dailios, pažvelkite į sodą pro antrojo aukšto langus. Reikėtų, kad apačioje būtų kas nors, galintis esant reikalui kontūrus pataisyti.

3 Jei pažymėti kontūrai jus tenkina, išryškinkite juos (įprastas būdas – sausas smėlis, beriamas iš butelio). Specialiu įrankiu išpjaukite naująjį kraštą, paskui nuimkite velėną ir prieš sodindami augalus dirvą rūpestingai sukaskite.

4 Kitas, daug tikslesnis, būdas lygioms kreivėms gauti – panaudoti lazdele ar butelį su smėliu ir virvę, pritvirtintą prie kuoliuko, atliekančio ašies vaidmenį. Keisdami virvės ilgį ir ašinio kuoliuko padėtį, galite gauti daugybę kreivių. Kraštą nupjaukite specialiu įrankiu, kaip nurodyta aukščiau.

KA DARYTI, KAD KRAŠTAS BŪTŲ TVARKINGAS IR DAILUS

Lysvių bei rabačių, taip pat ir takų profilį galima pabrėžti, suformuojant ryškiai išsiskiriantį kraštą. Jei rabatės

tiesios, geriausias sprendimas – vejos pjovimą palengvinantis kraštus. Išlenktų lysvių bei rabačių kraštai paprastai išryškunami kitais būdais.

Kai kurie metodai, kaip gofruota juosta ir mediniai kraštai, parodyti žemiau, nėra ypač elegantiški, tačiau jie padeda išlaikyti aiškų profilį ir išvengti laipsniško vejos irimo, ją nuolat pjaunant.

KAIP PRITAIKYTI PAKRAŠČIŲ JUOSTAS

Pakraščių juostos gaminamos iš plono metalo sluoksnio (pakankamai minkštos, kad galėtumėte perkirpti senomis žirkklėmis) arba iš plastiko. Šios juostos padeda sustabdyti žolės

eroziją, kylančią dėl dažno pjovimo ir pakraščių dailinimo. Nors tai galbūt ir ne pačios dekoratyviausios pakraščių juostos, tačiau jas galima greitai ir lengvai priderinti.

1 Kastuvu iškaskite plyšio pavidalo tranšėją palei vejos kraštą. Įdėkite į ją pakraščio juostą ir atkirpkite reikiamo ilgio gabalą.

2 Užpilkite tranšėją žemėmis. Kad juosta tvirtai laikytųsi, paspauskite ją, pildami žemę. Baigdami sulygininkite juostos viršų su žemės paviršiumi, uždėję ant viršaus lentjuostę ir suplūkdami kūju.

VIRŠUJE. Viktorijos laikų virvės pavidalo pakraščių juostos šiuolaikinė versija. **AUKŠČIAU.** Toks pakraštys kaip šis praverčia, kuriant formalų ar senamadišką efektą.

KAIP PRITAIKYTI MEDINĮ PAKRAŠČIŲ RITINĖLĮ

Viela sujungtų medinių trinkelėlių ritinėliai – stipri ir dailiai atrodanti kraštų apdailos priemonė ten, kur norite lysvės kraštą šiek tiek iškelti virš vejos. Tačiau atminkite, kad veją nupjauti iki pat pakraščio bus sunkiau.

1 Atpjaukite reikiamo ilgio gabalą specialiu įrankiu, paskui iškirpti ar stipriomis plokščiareplėmis ir įstatykite į negilą tranšėją. Atskirus gabalus sujunkite viela. Tranšėją užpilkite žemėmis, kad pakraščio ritinėlis tvirtai stovėtų. Stenkitės, kad kraštus būtų lygus. Tam naudokite ant viršaus uždėtą lentjuostę ir kūjį. Paskui dar pasitikslinkite gulsčiuoku. Jei reikia, dar sulygininkite.

DEKORATYVIOS ŽOLĖS

Formalūs vaistingųjų ir prieskoninių daržovių sodai atrodo iš tiesų įspūdingai, bet, turint nedaug vietos, tai

sunkiai įgyvendinama. Tačiau toliau pateiktose iliustracijose parodytos galimos alternatyvos.

Nepamirškite, kad ir koks žavus būtų žolių sodas vasarą, žiemą jūs liksite tik su keliais visžaliais krūmais ir saujele žolių, kurios per žiemą išlieka su lapais ir yra pakankamai ištvermingos, kad peržiemotų be papildomos apsaugos. Siūloma išeitis – įterpkite žoles į bendrą sodo dizainą, kuris išlieka patrauklus visais metų laikais. Toliau aprašomi dar keli būdai, kaip įkomponuoti vaistingąsias ir prieskonines žoles mažo sodo erdvėje.

Žolių kolekcija konteineryje

Vazone galima auginti pustuzinį ar daugiau įvairių žolių. Nepradėkite jų skabyti, kol augalai dar sparčiai auga. Vėliau skabykite po truputį ir dažnai, tuomet susiformuos nedideli, bet vešlūs augalai.

Krūmus, tokius kaip lauramedis ar rozmarinas, galima auginti kubiluose ir papuošti jais patijų arba pastatyti prie pagrindinių ar galinių durų.

Žolės palangių dėžutėse

Vaistingąsias ir prieskonines žoles galima auginti dėžutėse ir loveliuose, jei pasirinksite tokius nedidelius augalus kaip čiobrelis ir mairūnas. Puikiai atrodo ir dekoratyvios margalapės mėtos.

Auginimo maišai

Auginimo maišai nėra elegantiški, tačiau jie labai praverčia auginti tokius veržliai plintančius augalus kaip mėtos, kurios priešingu atveju rabatėje įsiviešpatautų.

Tarp gėlių

Daugelis vaistingųjų ir prieskoninių žolių yra tokios dekoratyvios, kad puikiai įsikomponuoja lysvėse ir rabatėse. Iš tiesų kai kurios jų auginamos labiau dėl jų dekoratyvumo, o ne dėl praktinės naudos.

Iš tokių žolių, kurios puikiai atrodo tarp kitų augalų rabatėse, paminėtini laiškinis česnakas, pankolis, mairūnas ir vaistinė melisa.

AUKŠČIAU. *Nedidelės žolės galima sukombinuoti vazonuose. Jos žaismingai atrodo, sugrupuotos nedideliame karutyje.*

DEŠINĖJE. *Dailią žolių kolekciją galima auginti pakeltoje lysvėje, bet nepamirškite, kad daugelis šių augalų gali išaugti daug didesni.*

KAIP PASIDARYTI RATĄ ŽOLĖMS AUGINTI

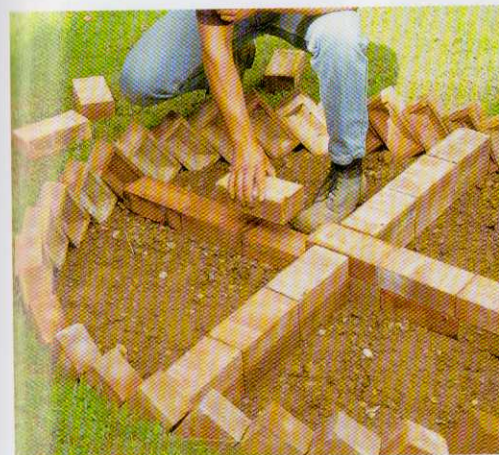
Jei turite vežimo ratą, nudažykite ir nulakuokite jį, padėkite ant žemės ir galite sodinti žoles. Tačiau tik nedaugelis iš mūsų gali turėti tikrą vežimo ratą. Visai priimtina ratą galima pasidaryti iš plytų. Paprastai „stipiniai“ daromi iš plytų, tačiau vietoje jų galite panaudoti žemauges juozažolių ar čiobrelių „gyvatvora“. Centre pastatykite dailų terakotos vazoną – tai bus rato „stebulė“ – ir prisodinkite į jį žolių. Vietoje jo galite pasodinti centre statų rozmariną. Po kelių metų rozmarinas gali išaugti per didelius, tad arba nuolat apkarpykite jį, kad išliktų norimo dydžio ir pavidalo, arba pakeiskite nauju kas dvejus ar trejus metus.

1 Naudodamiesi prie kuoliuko pritvirtinta virve, pasižymėkite apie 1,5–1,8 m skersmens ratą. Vietoje lazdelės galite naudoti sauso smėlio pripildytą butelį rato perimetrui pažymėti. Jo ribose sukaskite žemę apie 15 cm gyliu.

2 Pakraščiu sudėkite plytas – galais laipsnių kampu, gausite dantytą kraštą. Galais sudėtos plytos atrodo daug formaliau. Plytas galite įstatyti laisvai į supluktą žemę arba sutvirtinti jas skiediniu.

3 Plytas dėkite eilėmis kryžmai, kaip parodyta nuotraukoje. Jei rato skersmuo toks, kad, sudėjus plytas, centre lieka tarpas, pastatykite viduryje dekoratyvų vazoną, nebent ketinate šioje vietoje sodinti augalus tiesiai į žemę.

4 Tarpus tarp „stipinų“ pripildykite iki viršaus geros sodo žemės ar sodinimo mišinio.

5 Apsodinkite kiekvieną rato dalį maždaug vienodo dydžio augalais. Pavyzdžiui, galite auginti įvairių čiobrelių kolekciją.

6 Kad dailiau atrodytų, baigdami užbarstykite ant dirvožemio paviršiaus smulkaus žvyro.

Abelia x grandiflora

Aukštis – 1,5 m ♦ Ištvėringas
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – vasaros pabaiga ar rudens pabaiga
 Tai hibridinis krūmas blizgiais, žaliais, ovaliais lapais ant plonų šakų, dėl kurių augalas atrodo išsikeriojęs. Vamzdžiški žiedai, susitelkę į retas kekes ūglių viršūnėse, silpnai kvėpiantys, švelniai rožinės spalvos, vėliau tampa blankesni. Krūmą nebūtina reguliariai genėti. Mėgsta gerai pralaidžią dirvą, nuo vėjų apsaugotą saulėtą vietą. Jei žiemos labai atšiaurios, augalą reikėtų apsaugoti. Šis augalas dauginamas 10 cm ilgio viršūniniiais auginiais, kurie pasodinami į inspektą rugpjūčio mėnesį.

Acer platanoides

Norvegijos klevas*
 Aukštis – 30 m ♦ Ištvėringas
 Gyvybingas medis tipiškais, plaštakos pavidalo, klevo lapais. Vasarą ryškiai žali, rudenį jie tampa ryškios auksos geltonumo spalvos. Pavasarį, dar neišsprogus lapams, ant šakų susiformuoja didelės, plokščios, auksaspalvių žiedų kekės. Dvi puikios veislės – A. p. 'Crimson King' purpuriniais lapais ir A. p. 'Drummondii', kurio lapai vidutiniškai žalios spalvos, baltai kremniais pakraštėliais. Dauginama sėklomis, kurios sėjamos pavasarį, o vardinės veislės akiavimu vasarą.

Alcea rosea Chater's Double Group

Svilarožė
 Aukštis – 2,5 m ♦ Ištvėringa
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – vasara
 Svilarožės – ištvėringi dvimečiai augalai, nors kai kuriais atvejais gali būti trumpaamžiai daugiamečiai augalai. Jos dažnas kaimo soduose, o didelės stačios žiedų varpos yra bet kurios rabatės centrinis akcentas. Svilarožės turi būti išauginamos iš sėklų, kurios gegužės mėnesį sėjamos į specialiai paruoštą lysvę, augalai į jų nuolatinę vietą sodinami spalio mėnesį. Svilarožės mėgsta gerai pralaidžią dirvą ir saulėtą vietą. Problemų gali sukelti rūdys.

Aralia elata

Aukštoji aralija
 Aukštis – 8 m ♦ Ištvėringa
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – vasaros pabaiga
 Didelis, atžalas leidžiantis krūmas retomis, kampuotomis šakomis, padengtomis trumpais, plačiu pagrindu dygliais. Auginamas dėl žavių, tamsiai žalių lapų, kurie verpetais išsidėsto kiekvienos šakos gale. Nuo rugpjūčio pabaigos šakų viršūnėse susiformuoja didelės smulkių, baltų žiedų varpos. Labai daili veislė A. e. 'Aureovariegata' išsiskiria netaisyklingais auksos geltonumo pakraštėliais lapais. Dauginamas šaknų auginiais, kurie imami vasario mėnesį.

Aronia arbutifolia

Aronija
 Aukštis – 2,5 m ♦ Ištvėringas
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – pavasaris
 Spalvingas, lapus metantis krūmas. Kol jaunas, auga gana tiesus, vėliau išsikerioja ir nulinksta. Auginamas dėl žiedų, vaisių ir puikių rudens spalvų. Lapai siauro ovalo formos, tamsiai žali, apatinė pusė pilkai žalios spalvos, rudenį nusidažo ryškiomis oranžine, skaisčiai raudona ir purpurine spalvomis. Pavasarį susiformuoja plokščios kekės mažų, baltų, panašių į gudobelės žiedų, vėliau juos pakeičia mažos raudonos uogos. Augalas mėgsta saulėtą ar pusiau pavėsingą vietą ir gerai pralaidžią dirvą. Dauginamas pusiau subrendusiais auginiais vasarą ar sėklomis pavasarį.

Aruncus dioicus

Ožio barzda*
 Aukštis – 1,5 m ♦ Ištvėringas
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – vasara
 Daugiametis augalas dideliais, šviesiai žaliais, gyslų giliai išvagotais lapais, kurie sudaryti iš kelių juostiškų lapelių, ant tvirtų stiebų. Vasarą ant tvirtų, plonų rausvai žalių stiebų susiformuoja dideli, plunksniški baltai kreminių žiedų pluumažai. Rudenį moteriški augalai suformuoja kaštonų rudumo sėklų dėžutes, tačiau gražiausiais žiedais dabinais vyriški augalai. Augalas auga bet kokiame pralaidžioje dirvoje, mėgsta atvirą, saulėtą vietą. Dauginama padalijant žiemą.

Alnus incana

Pilkasis alksnis
 Aukštis – 18 m ♦ Ištvėringas
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – pavasario pradžia
 Lapus metantis medis rausvai rudais ūgliais ir plačiais, kūgio pavidalo laja. Didelių ovalių lapų viršutinė pusė tamsiai žalia, apatinė pilka. Lapai giliai išvagoti gyslų, truputį raukšlėtais pakraščiais. Žiemos pabaigoje ir pavasario pradžioje prie pat ūglių viršūnių susiformuoja kabantys geltoni žiedynai. Alksniai toleruoja daugumą sąlygų, šie medžiai idealiai tinka auginti skurdžioje dirvoje ir šaltoje, atviroje vietoje. Veislė A. i. 'Aurea' yra auksos spalvos lapais. Dauginama sėklomis, kurios sėjamos pavasarį, o vardinės veislės skiepijant.

Amaranthus caudatus

Uodegotasis burnotis
 Aukštis – 1–1,2 m ♦ Pusiau ištvmėringas
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – vasara ar rudeniu
 Tai populiarus augalas plačiais, ovaliais, šviesiai žaliais lapais ir tamsiai raudonais, šviesiai žaliais spurgais, o labai įspūdinga atmaina A. tricolor var. salicifolius yra auginama dėl svyrančių, panašių į gluosnio lapų, kurie yra oranžinių, rausvai rožinių ir bronzinių atspalvių. Šis nepretenzingas augalas gali augti tiek atviroje, saulėtoje vietoje, tiek daliniame pavėsyje. Dauginama sėklomis kovo mėnesį.

Anemone x hybrida 'Königin Charlotte'

Japoninė plukė
 Aukštis – 1 m ♦ Ištvėringa
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – vasaros pabaiga ar rudens pradžia
 Šis gyvybingas, išsišakojęs augalas tarpsta daugumoje dirvos rūšių, iš dalies užpavėsinatoje vietoje. Nuo vidutiniškai iki sodriai žalios spalvos lapai giliai iškarpyti, beveik iš trijų dalių. Negilios taurės pavidalo žiedai, kurių spalvos įvairuoja nuo baltos iki sodrios rausvai rožinės, su ryškiais geltonų kuokelių viduriukais susiformuoja ant aukštų, plonų, žalių stiebų. Iš veislių paminėtinos A. x hupehensis var. japonica 'Bressingham Glow' pusiau pilnaviduriai rausvai raudonais žiedais.

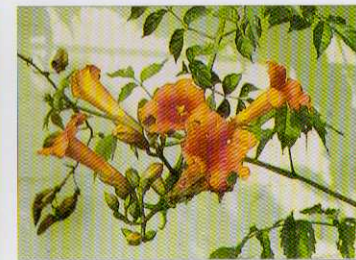
Astilbe x arendsii

Astilbė
 Aukštis – 1 m ♦ Ištvėringa
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – vidurvasaris
 Ištvėringas žolinis daugiametis augalas sodriai žalios spalvos, smulkiai karpytas, panašiais į paparčio lapais ant plonų, kietų tarsi viela rausvai žalių stiebų. Kai kurių raudonžiedžių veislių lapai pavasarį būna žaliai bronzinės spalvos. Vasarą pasirodo didelės, smailios, plunksniškos žiedų varpos. Yra keletas veislių – A. 'Bressingham Beauty' sodriai rožinės spalvos žiedais, A. 'Feuer' laišišos spalvos žiedais. Mėgsta drėgną, trašią dirvą ir bent jau dalinį pavėšį. Dauginama padalijant žiemą.

Berberis x stenophylla

Raugerškis
 Aukštis – 2,5 m ♦ Ištvėringas
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – pavasario pabaiga
 Visžalis krūmas dailiai išlinkusiomis liaunomis šakomis. Žiedai maži, oranžinio atspalvio geltonos spalvos, vėliau jų vietoje susiformuoja smulkūs mėlyni vaisiai. Maži, blizgūs, tamsiai žali lapai siauri, užsibaigiantys aštriais dygliais. Puikiai tinka neformaliai gyvatvorei, bet gali būti auginami ir pavieniui. Žemaugė veislė B. x s. 'Crawley Gem' yra išsikeriojusi, žema, žydi oranžiniais žiedais, dar neprisiskleidę žiedų pumpurai esti raudoni. Tolerantiškas dirvai augalas, auga saulėje ar pusiau pavėsyje. Dauginamas pusiau subrendusiais auginiais, kurie imami vasarą.

Campsis radicans

Stambiažiedė laštūnė
 Aukštis – 9 m ♦ Vidutiniškai ištvėringa
 ŽYDĖJIMO SEZONAS – vasaros pabaiga ar rudens pradžia
 Greitai augantis augalas, idealiai tinka saulėtoms sienoms, tvoroms, pergolėms ir pavėsinėms ar kitoms panašioms struktūroms apželdinti. Ūglių viršūnėse susiformuoja žiedų kekės, kurias sudaro nuo keturių iki dvilikos oranžinių ar raudonų trimito formos žiedų. Yra ir raudonais bei geltonais žiedais žydinčių veislių. Lapai nuo šviesiai iki vidutiniškai žalios spalvos, plunksniški, sudaryti iš ovalių lapelių. Rudenį nusidažo puikia geltona spalva. Greitai auga. Mėgsta saulę ir trašią, gerai pralaidžią dirvą. Vasarą laistykite sausras periodais. Dauginamas šaknų auginiais pavasarį.

SODINKITE BULVES

Jau galima sodinti bulves beveik visur, nes praeis kelios savaitės, kol virš dirvos pasirodys jautrių šalnoms bulvių ūglių, o juos galima apsaugoti, apkaupiant augalus. Tačiau šaltesniuose regionuose geriau bulves

sudaiginti (žr. žemiau), o jų sodinimą atidėti porai savaitėi. Ten, kur galimos šalnės, naudokite daržo plėvelę ar perforuoto plastiko lakštus.

1 Kauptuku, kastuvu ar grėbliu padarykite 10–13 cm gylio plokščiadugnes ar „V“ pavidalo vagas. Ankstyvosios bulvių atmainoms palikite 43 cm tarpus tarp eilių, vidutinio ankstyvumo – 68 cm, o pagrindinio derliaus bulvėms – 75 cm.

2 Išdėliokite bulves eilėmis, palikdami 30–45 cm tarpus tarp jų. Stebėkite, kad daigai arba „akutės“ (pumpurai, iš kurių išaugs ūgliai) būtų nukreipti į viršų. Didiesiems gumbams palikite tik tris daigus, kitus nulaužykite.

3 Gumbus užberkite žemėmis, sužerdami jas atgal į vagą.

4 Jei nenorite vargintis, apkaupdami bulves žemėmis, sodinkite jas po juodo plastiko lakštais. Jo kraštus įsprauskite į dirvą ir apipilkite žemėmis, kad tvirčiau laikytųsi.

5 Plastiko lakštą įpjaukite kryžmai tose vietose, kur sodinsite kiekvieną gumbą.

6 Sodinkite kastuvėliu pro išpjovą. Pasistenkite, kad gumbas būtų padengtas 3–5 cm storio dirvos sluoksniu. Bulvių ūgliai pasirodys pro išpjovą plastiko lakšte.

BULVIŲ DAIGINIMAS

Tai bulvių sudaiginimas prieš jas sodinant. Nereikėtų sodinti gumbų su ilgais daigais, kurie suveši bulves laikant tamsoje, – daigai turi būti trumpi. Laikykite šakniagumbius ant padėklo prie lango, kur nebūtų šalta. Sudaiginti bulves verta, jei norite, kad pasodintos jos greičiau išdygtų, – daigintosios pasirodys savaitę arba dviem anksčiau negu nedaigintos.

SODINKITE KOPŪSTUS IR ŽIEDINIUS KOPŪSTUS

Kopūstai ir žiediniai kopūstai paprastai nėra sėjami galutinėje augimo vietoje, o pirmiausia išauginami jų sodinukai daigyno lysvėse arba žiemos pabaigoje ir pavasario pradžioje jų sėklos

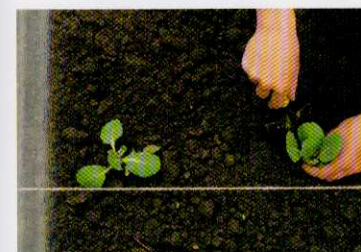
pasėjamos į vazonus ar kasetes šiltnamyje, o paskui daigeliai perkeliama į jų nuolatinę augimo vietą. Jei pamiršote laiku pasėti sėklas, galite nusipirkti kopūstų ir kalafiorų sodinukų.

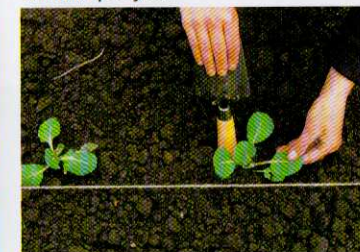
1 Jei savo sodinukus, galbūt augančius inspekte, turite perkelti į daržovių sklypą, pirmiausia juos rūpestingai palaistykite valandą prieš tai, kai iškasite iš dirvos.

2 Supurenkite dirvą šakėmis ar kastuvėliu. Geriausia iškasti kastuvėliu kiekvieną sodinuką atskirai, jei tik įmanoma, tačiau jei jį nebuvo pakankamai išretinti, tai sunkiai pavyks.

3 Sodinkite kastuvėliu ir gerai apspauskite žemes apie sodinukų šaknis. Paprastai tai daroma šitaip: kastuvėlio geležtė įsmeigiama į dirvą maždaug už 5 cm nuo augalo ir tvirtai spaudžiama šakny kryptimi.

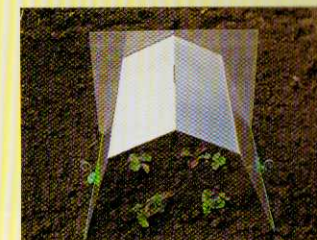

4 Galite žemes apspaudyti ir kastuvėlio rankena, jei nenorite daryti rankomis, tačiau jei dirva drėgna, kastuvėlio rankena iššipurvins. Pasodinę sodinukus, gausiai palaistykite.

5 Kopūstų ir žiedinių kopūstų sodinukai dažnai išauginami kasetėse, tad persodinami patiria mažesnę stresą. Daugelis šių modulių pagaminti tokiu būdu, kad augalą galite išimti stumdami į viršų kasetės pagrindą ir tuo pat metu švelniai patraukdami augalą į viršų.

ANKSTYVŲJŲ BRAŠKIŲ APSAUGA

Braškėms nebūtina apsauga nuo šalnų, tačiau gaubtai paankstina jų derlių, apsaugo nuo paukščių ir gyvūnų, be to, uogos lieka švaresnės. Augalus pridengite kuo anksčiau, tačiau nepamirškite, kad, jiems pradėjus žydėti, prie jų turi priėti apdulkinantys vabzdžiai. Daugelis gaubtų turi ventilacijos sistemą, kurią šiltais dienomis galima panaudoti šiuo tikslu. Jei naudojate polietileno tunelį, pakeikite plėvelę vienoje jo pusėje, kad ten galėtų patekti apdulkinančių vabzdžių.

AUKŠČIAU. Palikite tarp kopūstų rekomenduojamus tarpus, nes jų dydis įvairuoja.

SODINKITE VANDENS LELIJAS

Dabar kaip tik pats metas apsodinti tvenkinį, ar įsirenginėtumėte naują, ar tik papildytumėte augalų senąjį. Vandens lelijos daug

brangesnės už kitus vandens augalus, kuriuos sodinate tvenkinio pakraščiuose, tad joms reikia skirti ypatingą dėmesį.

1 Sodavimo krepšiai paprastai naudojami augalams, kurie auga tvenkinio pakraščiuose, tačiau giliau vandens augalams, kaip vandens lelijos, puikiai tiks skalbimo dubuo. Naudokite sunkią dirvą, kurioje ne per daugiausia mitybinių medžiagų. Jos rasite pas vandens augalų specialistus.

2 Jokiu būdu nedėkite į dirvą įprastų mineralinių trąšų, nes jos paskatina dumblių augimą ir, jiems sparčiai dauginantis, vanduo pažaliuos. Naudokite specialias lėtai tirpstančias trąšas, skirtas būtent vandens augalams.

DEGUONĮ IŠSKIRIANTYS AUGALAI

Daugelis deguonį išskiriančių augalų, tokių kaip elodeja, lieka žemiau vandens paviršiaus ir yra nematomi, tad tvenkiniui žavesio neprideda. Tokie augalai auginami dėl to, kad efektyviai išskiria deguonį į vandenį, o tai labai palankiai veikia žuvis ir kitus vandens gyvūnus. Kai kurie deguonį išskiriantys augalai parduodami į ryšulėlius surištų auginių pavidalu. Prie jų gali būti pritvirtintas svarelis, kad nugrimztų. Juos paprasčiausiai įkiškite į konteinerį su dirvožemiu ir netrukus jie įsišaknys. Kai kurie dekoratyvesni deguonį išskiriantys augalai, kaip plunksnalapės, puikuoja virš vandens iškilusiais plunksniškais ūgliais. Tokius augalus geriausia sodinti krepšiuose kaip pakrančių augalus.

3 Išimkite vandens leliją iš konteinerio, kuriame ji augo, ir pasodinkite į dubenį tokiam pat gylyje.

4 Užberkite ant viršaus sluoksnį stambaus žvyro, kad žuvis neardytų dirvožemio paviršiaus. Be to, žvyras padės dirvai išlikti vietoje, kai dubenį nuleisite į vandenį.

5 Užliekite dubenį vandeniu ir palikite pastovėti. Tai daroma tam, kad vanduo mažiau susidrumstų, kai dubenį nuleisite į tvenkinį.

6 Iš pradžių dubenį statykite seklesnėje tvenkinio dalyje, ypač jei nauji lapai dar tik pradeda augti. Po savaitės ar dviejų dubenį nustumkite į gilesnę tvenkinio vietą.

SODINKITE PAKRANČIŲ AUGALUS

Šie augalai sodinami seklesniame vandenyje tvenkinio pakraščiuose. Dauguma baseinų yra sukonstruoti su specialia lentyna, ant kurios galite auginti pakrančių augalus, pasodinę į

specialius krepšius – tai visų patogiausia, tačiau galite statyti augalus ir ant plytų ar plokščių.

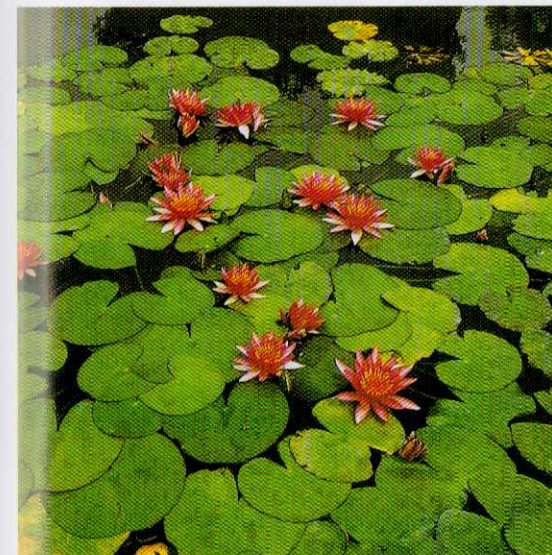
1 Krepšį, skirtą pakrančių augalams sodinti, pripildykite sodo žemės, kurioje būtų ne per daugiausia mitybinių medžiagų, arba nusipirkite specialaus vandens augalų komposto. Prieš tai krepšį iškllokite retu audeklu, kad neišbyrėtų dirvožemis.

2 Išimkite augalą iš konteinerio ir pasodinkite į krepšį tokiam pat gylyje. Kastuvėliu pridėkite žemių ar prirėkus nuimkite jų perteklių. Gerai apspaudykite.

ŽUVŲ ĮVEISIMAS

Neleiskite žuvelių tiesiai į tvenkinį. Pirmiausia leiskite joms valandą aklimatizuotis plūduriuojančiame plastiko maišelyje ant vandens paviršiaus, kaip parodyta paveiksle. Taip vandens temperatūros palaipsniui susilygins ir tada galėsite žuvelės išleisti į tvenkinį.

AUKŠČIAU. Rinkitės vandens lelijų atmainas, atitinkančias tvenkinio dydį. Kai kurios jų tinka auginti nedideliame tvenkinuke, tačiau kitoms reikia daug erdvės.

3 Užberkite ant viršaus žvyro, kad dirvožemis išliktų vietoje, kai nuleisite krepšį į vandenį, ir kad žuvis neardytų jo paviršiaus.

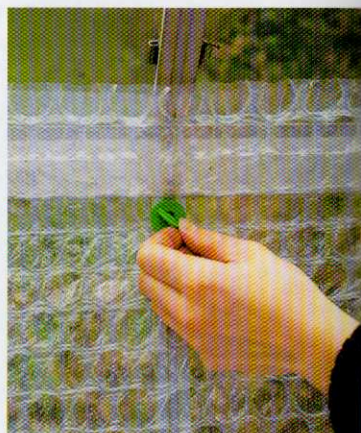
4 Pirmiausia palaistykite, kad dirvožemis sudrėktų, jei yra sausas, paskui atsargiai pastatykite krepšį į jo vietą ant lentynos tvenkinio pakraščiuje. Jis turi būti paniręs po vandeniu 3–5 cm.

APŠILTINKITE ŠILTNAMĮ

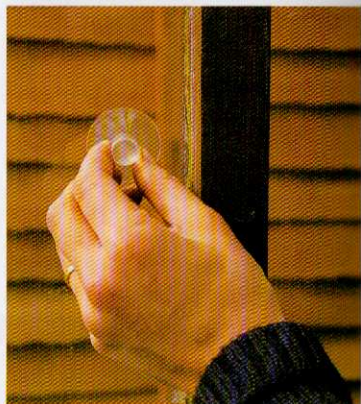
Apšiltinę šiltnamį, sumažinsite jo šildymo išlaidas. Net jeigu ir nešildote savo šiltnamio

1 Yra daugybė įvairių firminių priemonių, skirtų polietileno plėvelei metalinio šiltnamio vidinėje pusėje pritvirtinti. Detalės gali šiek tiek skirtis, tačiau paprastai jos įspraudžiamos į įdubą metalinėje konstrukcijoje ir įtvirtinamos sukamuoju judesiu.

2 Kai pagrindinė gnybto dalis jau vietoje, viršus įstumiamas ar pasukamas, kad užimtų reikiamą padėtį, ir taip prispaudžiamas polietilenas. Jei naudojate polietileno plėvelę su oro burbuliukais, gali prireikti pirkti gnybtus, skirtus storesniam sluoksniui pritvirtinti.

3 Galbūt jums bus paprasčiau atskirai iškloti šiltnamio šonus ir stogą. Šiuo atveju teks naudoti apsaugojimui nuo skersvėjų, šiltnamio pakraigėje yra plyšys.

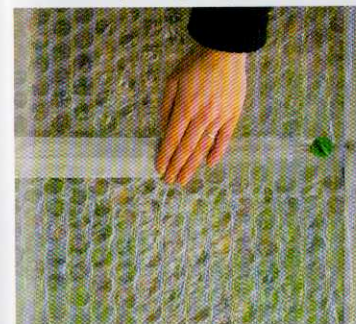
4 Prie medinio šiltnamio karkaso polietileno galite pritvirtinti smeigtukais.

5 Jei nenorite tvirtinti izoliacinio sluoksnio tiesiai prie medinio karkaso, galite naudotis prie stiklo pritvirtinamais plastiko siurbtukais. Jie gali būti naudojami ir šiltnamiuose su metaliniu karkasu. Sudrėkinkite plastiką, prieš prispausdami siurbtuką.

žiemą, tai papildomai apsaugos nevisiškai išvermingus augalus.

6 Izoliacinį sluoksnį pritvirtinkite prie siurbtuko specialiai pridėdamu smeigtuku (arba naudokite paprasčiausią kanceliarinį smeigtuką).

8 Kad neprarastumėte šilumos per tarpus tarp lakštų, užklijuokite juos permatoma lipnia juosta.

DEŠINĖJE. Šilumos izoliacijai naudojamas polietilenas su oro pūslelėmis sumažins šildymo išlaidas ir padės išlaikyti aukštesnę temperatūrą šiltnamyje.

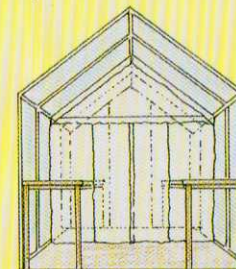
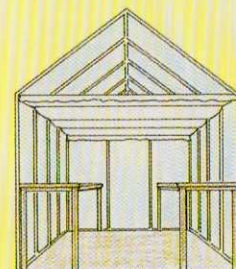

7 Kad ir kokį pritvirtinimo būdą pasirinktumėte, ventilacijos angas visuomet reikia izoliuoti atskirai. Nors jūsų tikslas yra išsaugoti kuo daugiau šilumos, labai svarbu šiltnamį šiltesniu oru vėdinti. Privalote palikti bent vieną ventilacijos angą, kurią prireikus galėtumėte atidaryti.

SKYDAI IR PERTVAROS

Komerciniuose šiltnamiuose plačiai naudojami ekranai, pagaminti iš skaidraus plastiko ar specialių peršviečiamų medžiagų, padedantys sulaikyti šilumą. Pritvirtinti horizontaliai virš augalų, šie skydai atskiria viršutinę šiltnamio erdvę į pakraigėje. Paprastai šie skydai užtraukiami naktį, o dieną vėl atitraukiami. Panašų įrenginį galite

naudoti ir savo šiltnamyje: ištempkite vienas abiejose šiltnamio pusėse, ant kurių galėsite užtraukti skydą (žr. žemiau kairėje). Jei turite didelį šiltnamį, galbūt ekonomiškiau bus apšildyti tik dalį jo. Naudodami vertikaliai įtvirtintą pertvarą, atskiriančią šiltnamio galą (žr. žemiau dešinėje), sumažinsite apšildomą šiltnamio plotą.

IZOLIACINĖS MEDŽIAGOS

Daugumoje mėgėjiškų šiltnamių neapsimoka įrengti dvigubus stiklus, nes čia paprastai nėra palaikoma labai aukšta temperatūra. Praktiškiausias pasirinkimas – polietileno plėvelė, nes šildymo sezono pabaigoje ją galima nuimti, o jei vasarą rūpestingai saugosite, galėsite panaudoti ir dar kartą. Viengubas, tvirtas polietilenas praleidžia daug šviesos ir nėra brangus, tačiau tai nėra pati efektyviausia medžiaga, padedanti sulaikyti šilumą. Daug efektyvesnis yra polietilenas su oro pūslelėmis. Jei tik įmanoma, rinkitės storą polietileno plėvelę su didelėmis oro pūslelėmis. Toks polietilenas praleidžia mažiau šviesos, tačiau daug efektyviau sumažina šilumos nuostolius.

PATIKIMIEJI VISŽALIAI AUGALAI

Savo augalų ekspozicijos pagrindui rinkitės keletą paprasčiausių ir patikimiausių visžalių augalų. Daugelis jų pakankamai ištvermingi, tad galite statyti juos ir ne pačioje palankiausioje namų vietoje. Dauguma šioje knygoje siūlomų augalų tikrai įspūdingi ir gali tapti pagrindiniu jūsų kambario akcentu.

Visžaliai augalai blizgiais lapais, kaip dracenos, fatsijos, fikusai, šeferos, palmės ir filodendrai, puikiai gali būti statomi vieni, tačiau juos galite panaudoti ir kaip augalų grupių bei kompozicijų pagrindą. Jie kur kas tvirtesni nei augalai plonais lapais, plunksniškieji paparčiai ar net augalai, kurių lapai padengti plaukeliais. Kad suteiktumėte formų įvairovės ir augalų kompozicijas pagyvintumėte spalvomis, jums reikės ne tik kitokios lapų tekstūros, bet ir žydinčių augalų, tačiau kambarinių augalų ekspozicijos pagrindas liks tvirtieji visžaliai augalai.

Kambariniai „medžiai“

Didelis kambarinis augalas, atrodantis lyg mažas medelis, gali pagyvinti ir savitumo suteikti net kukliausiam kambariui. Kai kurie kambariniai augalai natūralioje

aplinkoje tampa tikrais medžiais, tačiau jums namuose reikalingi augalai, atitinkantys kambario proporcijas ir neaugantys per daug greitai.

Siam tikslui idealiai tinka didelės palmės, be to, ir dauguma fikusų šeimos augalų. Geras pasirinkimas – paprastasis stambialapis fikusas (*Ficus elastica*), kadaise buvęs labai populiarus, o dabar dažnai laikomas nepakankamai įdomiu. Tačiau yra daugybė puikių margalapų jo atmainų, tikrai neatrodančių nuobodžiai. Jei norite lygios žalios spalvos fikuso (o jie turi tą privalumą, kad auga greičiau nei margalapiai), patartina rinktis atmainą 'Robusta'. Galbūt jums nepatiks, kad augalas atrodo šiek tiek „išstypęs“, tuomet nupjaukite viršūnę, kai augalas bus apie 1,5–1,8 m aukščio, ir jis pradės šakotis.

VIRŠUJE. *Ficus elastica*, kadaise labai populiarus kambarinis augalas, auginamas ir dabar. Tai fikuso atmaina 'Robusta', išvesta iš augalo rūšies, augintos prieš daugelį metų.

AUKŠČIAU. *Ficus lyrata* – įspūdingas „architektūrinis“ augalas, nesunkiai išaugantis iki lubų.

TOLIAU KAIRĖJE. *Laipiojantysis filodendras* (*Philodendron scandens*) visuomet atrodo įspūdingai – tiek besidriekiantis, tiek auginamas ant atramos, kaip matyti paveiksle.

KAIRĖJE. *Dramblinė juka* (*Yucca elephantipes*) – populiarus kambarinis augalas, įspūdingas ir tikrai tvirtas, galintis išgyventi ilgus metus.

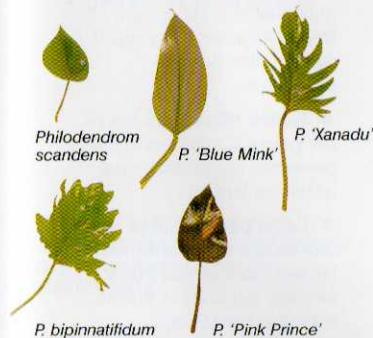
Iš kitų fikusų paminėtini *F. lyrata* (labai dideliais būdingos išvaizdos lapais), *F. benghalensis* ir plačiai paplitęs *Ficus benjamina*. Pastarasis ypač žavus: aukštas, plačiu vainiku ir dailiai išlinkusiomis šakelėmis. Esama puikių margalapų šios rūšies atmainų, tokių kaip 'Starlight'.

Tarp aukštų ir išsikerojusių kambarinių augalų išsiskiria *Schefflera arboricola* (sin. *Heptapleurum arboricola*) ir *Schefflera actinophylla*. Abiejų šių augalų lapai sudaryti iš pirštus primenančių lapelių, augančių iš centrinio taško.

Kai reikalingas tvirtas augalas

Jei tvirtu visžaliu augalu blizgiais lapais norite papuošti namų vietą, kur šalta ar siaučia skersvėjai (prieškambaryje ar šalia galinių durų), pagalvokite, ar netiktų vienas iš tų lauke pasodintų ištvermingų lapinių augalų, atsparių šalčiui ir stipriems vėjams!

Fatsia japonica – dar vienas visžalis augalas blizgiais plaštakų primenančiais lapais (paieškokite margalapės atmainos, jei jums nepatinka lygios žalios spalvos lapai). *X Fatshedera lizei* – tai *Fatsia japonica* ir gebenės hibridas. Galite auginti jį kaip krūmelį, kiekvieną pavasarį nuskabydami augančias

Filodendro lapai

AUKŠČIAU. Kai kuriose augalų gentyse esama rūšių ir atmainų labai skirtingais lapais. Pavaizduoti penki filodendro lapai – akivaizdus vienos augalų grupės įvairovės pavyzdys.

viršūnėles, arba leiskite pasireikšti gebenės prigimčiai ir auginkite tiesesnį.

Kiti kambariniai augalai, kurių vertėtų paieškoti, – tai japoninės aukubos (*Aucuba japonica*) margalapės atmainos ir japoninio ožekšnio (*Euonymus japonicus*) atmainos, kaip 'Mediopictus', 'Microphyllum Albovariegatus' ir 'Microphyllum Aureovariegatus'.

Jei jums reikalingas tvirtas laipiojantis ar besidriekiantis augalas, puikiai tiks gebenės – galite rinktis iš daugybės jos atmainų, besiskiriančių lapų dydžiu ir spalva.

VIRŠUJE DEŠINĖJE. *Nuostabioji monstera* (*Monstera deliciosa*) – vienas iš įspūdingiausių lapinių augalų dideliais elegantiškais lapais galintis išaugti didelis.

AUKŠČIAU. *Scindapas* (*Scindapsus aureus*), dažnai parduodamas kitu pavadinimu – *Epipremnum aureum*, gali būti laipiojantis arba besidriekiantis augalas. Tai auksaspalvė jo atmaina 'Neon'.

AUKŠČIAU DEŠINĖJE. *Kininės radermacheros* (*Radermachera sinica*) stangrūs blizgūs lapai ir jos beveik papartiška išvaizda išskiria šį augalą iš daugumos visžalių augalų blizgiais lapais.

DEŠINĖJE. *Aukštoji aspidistra* (*Aspidistra elatior*) – tvirtas, pakantus, netgi aplaidumą toleruojantis augalas. Yra ir margalapė atmaina.

